

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1941 kl. 10 f. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om skattefrihet för vissa gåvor till luftvärnet, luftskyddet och hemvärnet.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet hava hänvisats följande motioner om skattefrihet för vissa gåvor till luftvärnet, luftskyddet och hemvärnet, nämligen:

1) motionen nr 95 i första kammaren av herrar *Velander* och *Sylwan*, vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta, att den enligt förordningarna den 3 juni 1938 och den 19 maj 1939 stadgade skattefriheten för gåvor till luftvärnet och luftskyddet måtte utsträckas att gälla sådana gåvor jämväl under beskattningsår, för vilket taxering kommer att äga rum efter 1941 års utgång;

2) de likalydande motionerna nr 54 i första kammaren av herr *Wistrand* m. fl. och nr 45 i andra kammaren av herr *Staxäng* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen ville besluta, att för gåvor till hemvärnsorganisationen avdrag må åtnjutas vid taxering till statliga skatter»; samt

3) motionen nr 136 i andra kammaren av herrar *Hedqvist* och *Birke*, vari hemställts, »att riksdagen måtte för sin del besluta att skattskyldig, som till staten eller hemvärnsförening lämnat gåva för hemvärnet, skall äga att vid taxering enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad han under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framlagda förslagen får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Skattefrihet för gåvor till luftvärnet.

Enligt förordningen den 3 juni 1938 (nr 225) om rätt att vid taxering åren 1939—1941 enligt förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för belopp som utgivits såsom gåva för luftvärnet äger skattskyldig, som under något beskattningsår, för vilket taxering verkställs åren 1939—1941, till staten eller försvarsförening lämnat gåva för luftvärnet, att vid taxering enligt nämnda förordning från sammanlagda beloppet av sina inkomster från olika för-

värsvskällor åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad han under beskattningens året utgivit såsom sådan gåva. Med försvarsförening avses enligt 1938 års förordning stiftelse eller sammanslutning, som samverkar med militär myndighet för stärkande av rikets försvar.

Förenämnda skattefrihet för gåvor till luftvärnet beslöts vid 1938 års riksdag i anledning av väckta motioner samt på hemställan av samma års bevillningsutskott. Till stöd för sin hemställan anförde utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande (nr 20) bland annat, att det under vissa förhållanden vore motiverat, att staten icke uttoge skatt å sådan den skattskyldiges inkomst, som denne frivilligt ställde till förfogande för ett direkt statsändamål, som av statsmakterna prövades vara av utomordentlig vikt. En sådan lättnad i den statliga beskattningen skulle med sannolikhet uppmuntra företag och enskilda medborgare att lämna bidrag till anskaffning av luftvärnsmateriel till sådana orter, som genom statsmakternas försorg icke kunde påräkna tillräckligt skydd av luftvärn men som likväl finge anses vara i behov av dylikt skydd. Vidare framhöll utskottet att genom en reform av ifrågavarande beskaffenhet kunde förväntas, att staten komme att tillföras värdefullt materiel för luftvärnet eller gåvomedel för inköp av dylik materiel med mera utan att staten likväl komme att åsamkas någon mera betydande minskning i skatteunderlaget. På grund härav fann utskottet skäl tala för bifall till motionärernas förslag, såvitt anginge taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Utskottet anförde emellertid, att en bestämmelse av sådan beskaffenhet innebure en uppenbar avvikelse från de principer, som låge till grund för gällande skattelagstiftning. I följd härav och då insamling av medel på frivillighetens väg till anordnande av lokala luftvärn av allt att döma komme att äga rum allenast under en begränsad tid, ansågo utskottet det icke vara tillrådligt att införa en föreskrift av sådan extra ordinär natur i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och därigenom giva bestämmelsen giltighet av mera varaktig beskaffenhet. Bestämmelser om skattelättnaden borde därför lämpligen meddelas i en särskild förordning med giltighet under viss tid.

Skattefrihet för gåvor till luftskyddet.

Enligt förordningen den 19 maj 1939 (nr 189) om rätt att vid taxering åren 1940 och 1941 enligt förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för belopp som utgivits såsom gåva för luftskyddet äger skattskyldig, som under något beskattningsår, för vilket taxering verkställs åren 1940 eller 1941, till staten eller luftskyddsförening lämnat gåva för luftskyddet, att vid taxering enligt nämnda förordning från sammanlagda beloppet av sina inkomster från olika värsvskällor åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad han under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva. Med luftskyddsförening enligt 1939 års förordning avses Sveriges riksförbund för civilt luftskydd (riksluftskydds-

förbundet) samt till nämnda förbund anslutet i Stockholm och länen arbetande länsförbund (länsförening) med uppgift att bedriva verksamhet inom det civila luftskyddet.

Förenämnda skattefrihet för gåvor till luftskyddet beslöts vid 1939 års lagtima riksdag i anledning av väckta motioner samt på hemställan av samma års bevillningsutskott. Till stöd för sin hemställan anförde utskottet i sitt, av riksdagen godkända betänkande (nr 20) bland annat att, då luftskyddet med hänsyn till sitt ändamål finge anses vara att väsentligen likställa med luftvärnet, utskottet funne de av 1938 års bevillningsutskott anförda skälen jämväl kunna återopas till stöd för den föreslagna skattefriheten för gåvor till luftskyddet vid taxeringen till statlig inkomst- och förmogenhetsskatt. I likhet med vad 1938 års bevillningsutskott anfört beträffande skattefriheten för gåvor till luftvärnet framhöll emellertid 1939 års bevillningsutskott, att en bestämmelse av ifrågavarande natur innebure en uppenbar avvikelse från de principer, som låge till grund för gällande skattelagstiftning. Med hänsyn härtill ansåge sig utskottet allenast kunna förorda, att bestämmelsen om skattefrihet i detta fall gäves giltighet under en kortare tid.

Skattefrihet för gåvor till hemvärnet.

Enligt kungörelsen den 31 maj 1940 (nr 408) om hemvärnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen) består hemvärnet, som utgör en del av lantförsvaret, av militärt organiserade, på frivillighetens väg rekryterade förband, vilkas främsta uppgift är att verka för det omedelbara tryggandet av den egna hemorten. Under chefen för armén utövas hemvärnets högsta militära ledning av en *hemvärnschef*. Denne biträdes i sitt arbete av en *hemvärnsstab*. Till chefens för armén förfogande skall finnas ett *hemvärnsråd*, bestående av högst nio ledamöter, vilka för bestämd tid utses av Kungl. Maj:t. Hemvärnsrådet, vars förhandlingar ledas av hemvärnschefen, har till uppgift att följa hemvärnets verksamhet och utveckling och att med avseende därå för chefen för armén framlägga de förslag och önskemål, som finnas påkallade. I viktigare frågor rörande hemvärnet skall hemvärnsrådet höras.

Överinseendet av hemvärnet inom varje militärområde åligger militärområdesbefälhavaren. Under denne utövas ledningen av hemvärnet inom varje inskrivningsområde (försvarsområde) av inskrivningsbefälhavaren (försvarsområdesbefälhavaren).

För hemvärnets organiserande indelas inskrivningsområdena i *hemvärnskretsar* och dessa i *hemvärnsområden*. För varje hemvärnskrets förordnas en *hemvärnskretsbefälhavare*, vilken det åligger att leda och övervaka organisationen och utbildningen av hemvärnet inom hemvärnskretsen. Den omedelbara ledningen av hemvärnet utövas inom varje hemvärnsområde av en *hemvärnsområdesbefälhavare*, som i vad avser organisationen och utbild-

ningen närmast är underställd hemvärnskretsbefälhavaren. I övrigt lyder han i militärt hänseende under inskrivningsbefälhavaren (försvarsområdesbefälhavaren). Under hemvärnsområdesbefälhavaren lyda *hemvärnsmän* och *reservhemvärnsmän* inom hemvärnsområdet.

Hemvärnsförbanden må i regel icke användas utom eget och angränsande hemvärnsområden.

Efter framställning av chefen för armén har Kungl. Maj:t den 17 januari 1941 lämnat hemvärdet och dess underavdelningar rätt att emottaga gåvor, dock att fråga om emottagande av gåva, som kan medföra särskild förpliktelse för kronan eller anses vara främmande för hemvärdets verksamhet och uppgifter, skall underställas Kungl. Maj:ts prövning i varje förekommande fall. I samband härmed har Kungl. Maj:t bemyndigat arméförvaltningens vederbörande departement och styrelser att i huvudsaklig överensstämmelse med av chefen för hemvärdet och arméförvaltningen föreslagna riktlinjer utfärda närmare föreskrifter rörande gåvornas mottagande, förvaltning och redovisning.

I anslutning till förberörda beslut den 17 januari 1941 har Kungl. Maj:t den 14 februari samma år bemyndigat arméförvaltningens tyg- och intendenturdepartement samt sjukvårdsstyrelse att uppdraga åt för ändamålet organiserade förvaltningsnämnder att omhändervärd förvaltningen och redovisningen av såsom gåva emottagen eller för gåvomedel anskaffad materiel för hemvärdet, dock icke såvitt fråga är om vapen eller ammunition.

Sammanfattning av motionerna.

I motionen I: 95 har till stöd för det däri väckta förslaget, att skattefrihet för gåvor till luftvärnet och luftskyddet måtte utsträckas att gälla sådana gåvor jämväl under beskattningsår, för vilket taxering kommer att äga rum efter 1941 års utgång, åberopats, att de skäl, som anförts vid införande av sådan avdragsrätt åren 1938 respektive 1939, fortfarande ägde full giltighet.

I de likalydande motionerna I: 54 och II: 45 samt motionen II: 136 har föreslagits, att skattskyldig, som lämnat gåvor till hemvärnsorganisationen, skulle äga rätt till avdrag härför vid den statliga beskattningen. Till stöd härför har i de förstnämnda motionerna framhållits bland annat, att hemvärdet fullföljde ett rent statligt ändamål. För verksamhetens bedrivande hade emellertid endast kunnat beviljas statsmedel i mindre utsträckning. Hemvärnsorganisationerna måste därför i icke obetydlig omfattning lita till gåvor, för att verksamheten skulle kunna upprätthållas i den utsträckning, som ansåges påkallat. Det kunde antagas, att den minskning av skatteunderlaget, som avdragsrätten skulle medföra, komme att uppvägas genom ökning av gåvorna till hemvärdet, samt att det statliga ändamålet därigenom bleve tillgodosett. Motionärerna hava slutligen framhållit, att samma synpunkter, som utgjort motivet för skattefrihet för gåvor till luftvärnet och luftskyddet, kunde anläggas på den nu förevarande frågan. Liknande skäl som de nu återgivna hava framförts i motionen II: 136. Därjämte har erin-

rats om, att sammanslutningar och enskilda personer under det gångna året i stor omfattning lämnat bidrag för bestridande av utgifter för hemvärnet, för vilka staten icke svarade. För att organisera denna gåvoverksamhet hade å skilda orter inom landet bildats föreningar med ändamål att ekonomiskt stödja hemvärnet inom orten.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår, att 1938 och 1939 års riksdagar i anledning av motionsvis väckta förslag medgivit skattefrihet för gåvor till luftvärnet och luftskyddet vid taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Skattelättnaden äger givaren tillgodonjuta i form av allmänt avdrag med belopp, som motsvarar gåvans storlek. I båda dessa fall gäller, att de nuvarande bestämmelserna i ämnet endast hava begränsad giltighetstid, samt att de upphöra med utgången av det beskattningsår, för vilket taxering verkställes år 1941.

Enligt vad utskottet inhämtat, har under den tid bestämmelserna om skattefrihet för gåvor till luftvärnet varit tillämpliga lämnats bidrag för sagda verksamhet till högst betydande belopp. Under giltighetstiden för bestämmelserna om skattefrihet för gåvor till luftskyddet har jämväl detta erhållit gåvor av icke ringa storlek. Intresset för ifrågakvarande gåvoverksamhet synes alltjämt fortleva, ehuru detsamma för närvarande synes vara väsentligt mindre än tidigare. Enligt vad utskottet erfarit pågå fortfarande insamlingar för ifrågakvarande ändamål inom vissa delar av riket.

Vad angår hemvärnets organisation och uppgifter framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, att hemvärnet, som utgör en del av lantförsvaret, består av militärt organiserade, på frivillighetens väg rekryterade förband, vilkas främsta uppgift är att verka för det omedelbara tryggandet av den egna hemorten. Kostnaderna för hemvärnet bestridas endast till en del av statsmedel. För att verksamheten skall kunna upprätthållas i erforderlig utsträckning måste nödiga medel i övrigt anskaffas på frivillighetens väg. De enskilda hemvärnsmännen nödgas sålunda själva bestrida en del utgifter för tjänsten. Vissa kommuner och enskilda företag hava även lämnat hemvärnet ekonomiskt stöd. Dessutom hava bildats särskilda föreningar med syfte att insamla medel till ifrågakvarande verksamhet.

I motionen I: 95 föreslås, att skattefriheten för gåvor till luftvärnet och luftskyddet skall utsträckas att gälla gåvor under beskattningsår, för vilket taxering kommer att äga rum efter år 1941, och i de likalydande motionerna I: 54 och II: 45 samt i motionen II: 136 föreslås, att skattelättnaden skall utvidgas till att omfatta även gåvor till hemvärnet.

Såsom ovan framhållits pågå alltjämt insamlingar för luftvärnet och luftskyddet. På grund härav och då hemvärnet med hänsyn till sitt ändamål kan likställas med luftvärnet och luftskyddet samt en lättnad i beskattningen beträffande gåvor till hemvärnet sannolikt skulle uppmuntra företag och enskilda medborgare att lämna bidrag till sistnämnda verksamhet, finner utskottet under rådande förhållanden skäl tala för en förlängning av giltighetstiden för skattefrihet för gåvor till luftvärnet och luftskyddet samt för

Utskottet.

en utvidgning av skattelättnaden till gåvor för hemvärdet. Då emellertid, på sätt 1938 och 1939 års bevillningsutskott anförde, bestämmelser av förevarande natur innebära en uppenbar avvikelse från de principer, som ligga till grund för gällande skattelagstiftning, anser utskottet, att skattelättnaden icke bör vara av bestående natur utan att densamma bör hava karaktär av en tillfällig åtgärd. Såsom ytterligare skäl härför, såvitt angår hemvärdet, må anföras, att statsmakterna ännu icke tagit slutlig ståndpunkt till frågan, huruvida hemvärdet skall bli en organisation av varaktig natur eller icke. Skulle hemvärdet för framtiden komma att ingå såsom en bestående del av den militära organisationen, synas skäl tala för att kostnaderna för verksamheten böra bestridas helt av statsmedel och icke av medel, som anskaffas på frivillighetens väg. Av nu anförda skäl får utskottet förorda, att skattefrihet för gåvor till luftvärnet, luftskyddet och hemvärdet medgives vid den statliga beskattningen med avseende å gåvor, som lämnas under beskattningsår, för vilket taxering skall verkställas åren 1942 och 1943. I sin hemställan framlägger utskottet förslag till förordning i nu förevarande ämnen, vilket förslag sammanfaller med bestämmelserna i 1938 och 1939 års förordningar. Under hänvisning till sin principiella ståndpunkt, att skattelättnader av förevarande natur endast böra vara av tillfällig beskaffenhet, får utskottet framhålla, att enligt utskottets mening böra ifrågavarande bestämmelser icke givas förlängd giltighet efter utgången av den nu föreslagna tiden.

Beträffande förslaget, i vad det avser skattefrihet för gåvor till hemvärdet, må anföras följande.

Skattelättnaden för gåvor till hemvärdet finner utskottet böra omfatta sådana gåvor, som lämnas direkt till staten eller till hemvärnsföreningar. Till förhindrande av att förmånen komma att åtnjutas för gåvor till föreningar, som kunna nyttja gåvorna för ändamål, som icke sammanhånga med hemvärdet, har utskottet funnit det vara nödvändigt att i författningen angiva, vilka slags föreningar som här avses. I 2 § av författningsförslaget har därför upptagits en föreskrift, att med hemvärnsförening skall förstås sammanslutning, som samverkar med militär myndighet för att stödja hemvärdet eller dess underavdelningar. Enligt den av utskottet föreslagna definitionen å hemvärnsförening skall för en sådan förening vara av grundläggande betydelse icke dess syfte enligt stadgarna utan den verksamhet, föreningen faktiskt bedriver.

Den skattefrihet för inkomst till belopp, motsvarande gåvans storlek, som givaren i förevarande fall skall få tillgodonjuta vid taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, bör liksom beträffande gåvor till luftvärnet och luftskyddet beredas den skattskyldige i form av allmänt avdrag. Gåvobeloppet får sålunda icke frånräknas inkomsten av viss förvärvskälla utan skall i allmän självdeklaration upptagas under rubriken »periodiskt understöd». Såsom villkor för åtnjutande av nämnda avdrag har i den föreslagna förordningen stadgats, att skattskyldig i deklarationen skall lämna uppgift å gåvotagarens namn och adress.

I syfte att bereda beskattningsmyndigheterna möjlighet att, där så befinnes erforderligt, verkställa kontroll beträffande riktigheten av i deklarationen

yrkat avdrag av ifrågavarande natur, har i författningsförslaget införts en föreskrift om enahanda skyldighet för hemvärnsförening som nu gäller för försvars- och luftskyddsföreningar att efter anmaning lämna uppgift om storleken av gåva, som föreningen emottagit från namngiven skattskyldig. En motsvarande bestämmelse har utskottet icke ansett behövlig i fråga om gåvor, som lämnas direkt till staten. Redan på grund av gällande bestämmelser torde nämligen den statliga myndighet, som mottagit gåvan, vid förfrågan av beskattningsmyndigheterna komma att tillställa dem de uppgifter, som i förevarande hänseende kunna vara erforderliga.

Såsom tidigare framhållits innebär utskottets förslag, att skattefrihet i nu förevarande hänseenden skall gälla endast med avseende å gåvor, som lämnats under beskattningsår, för vilket taxering skall verkställas åren 1942 och 1943. I 1 § av författningsförslaget har införts uttrycklig föreskrift här om.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av motionen I: 95 samt de likalydande motionerna I: 54 och II: 45 ävensom motionen II: 136, för sin del antaga följande

F ö r s l a g

till

förordning om rätt att vid taxering åren 1942 och 1943 enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för belopp som utgivits såsom gåva för luftvärnet m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Skattskyldig, som under något beskattningsår, för vilket taxering verkställs åren 1942 eller 1943, lämnat gåva till staten eller försvarsförening för *luftvärnet*, till staten eller luftskyddsförening för *luftskyddet* eller till staten eller hemvärnsförening för *hemvärnet eller dess underavdelningar*,

äger att vid taxering enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte avdrag som avses i 4 § nämnda förordning från sammanlagda beloppet av sina inkomster från olika förvärvskällor åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad han under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva.

2 §.

I denna förordning avses med:

försvarsförening stiftelse eller sammanslutning, som samverkar med militär myndighet för stärkande av rikets försvar,

luftskyddsförening Sveriges riksförbund för civilt luftskydd (riksluftskyddsförbundet) samt till nämnda förbund anslutet i Stockholm och länen arbetande länsförbund (länsförening) med uppgift att bedriva verksamhet inom det civila luftskyddet,

hemvärnsförening sammanslutning, som samverkar med militär myndighet för att stödja hemvärdet eller dess underavdelningar.

3 §.

Vid yrkande i allmän självdeklaration om avdrag enligt 1 § skall gåvotagarens fullständiga namn och adress uppgivas.

4 §.

Förening som i 1 § sägs är pliktig att efter anmaning i den ordning varom stadgas i 38 § taxeringsförordningen lämna uppgift om storleken av gåva, som föreningen för i 1 § avsett ändamål emottagit från namngiven skattskyldig.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1942.

Stockholm den 5 maj 1941.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, friherre Lagerfelt, Wahlmark, Sköldén, Sjödahl, Ekman, Velander, Franzon, Lindblom* och *Sandström*; samt

från andra kammaren: herrar *Hagberg* i Malmö, *Björklund, Olsson* i Gävle, *Eklund, Sandberg, Persson* i Undersvik, *Lundell, Falk* och *Kilbom*.
